

Botkyrka kommun
Munkhättevägen 45
147 85 Tumba

2010-03-31
1 (18)
Dnr 99-2009:477

Kvalitetsgranskning av fritidshem i Botkyrka kommun

Inledning

Skolinspektionen har under perioden augusti–december 2009 genomfört en granskning av kvaliteten i fritidshem. Närmare 80 fritidshem i 17 kommuner har granskats. Fem fritidshem i Botkyrka kommun ingår i granskningen nämligen fritidshemmen i Brunnaskolan, Eklidsskolan, Grindtorpsskolan, Hammerstaskolan, och Storstretsskolan.

Bakgrund

Fritidshemmen utgör en stor del av svenska barns vardagsliv. Många barn tillbringar huvuddelen av sin aktiva fria tid under eftermiddagar och lov på fritidshemmen. Vistelsetiderna kan vara långa, särskilt för de yngre barnen. Vistelsen i fritidshemmen är visserligen inte obligatorisk men i praktiken saknar barn och föräldrar möjliga alternativ. Antalet barn i fritidshemmen har tredubblats sedan 1990. Barngruppernas storlek har ökat kraftigt och personaltätheten har minskat. Denna kvalitetsgranskning syftar dels till att få en bild av om barnen i de granskade fritidshemmen erbjuds en god pedagogisk verksamhet och en god omsorg och peka på förtjänster och utvecklingsområden för berörda kommuner och fritidshem.

Granskningsområden

Kvalitetsgranskningen ska ha fokus på kvaliteten i den verksamhet som erbjuds barn i fritidshemmen under morgnar, eftermiddagar och lov. Med detta som utgångspunkt har Skolinspektionen undersökt följande frågeställningar:

1. **Erbjuder fritidshemmen en meningsfull fritid?**
 - Upplever barnen verksamheten som stimulerande och lustfylld?
 - Anpassas verksamheten till barns olika ålder, mognad, kön, intressen och erfarenheter?
2. **Har verksamheten en genomtänkt pedagogisk utgångspunkt?**
 - Finns det en medveten avsikt med verksamheten?
 - Syftar den till att utveckla barnen emotionellt, socialt, fysiskt och intellektuellt?
3. **Är omsorgen om barnen god?**
 - Finns det förutsättningar att erbjuda barnen en fysiskt god vistelsemiljö som är säker och trygg?
 - Finns det förutsättningar för barnen att skapa nära och positiva relationer till såväl kamrater som personal?

(För fattningsstöd till granskningens frågeområden – se bilaga)

Tillvägagångssätt

Varje fritidshem har besökts under två dagar. Verksamhetsbesök, intervjuer med barn, föräldrar, personal och ledning har genomförts. Dessutom har personal samt barn i årskurs 4 svarat på enkäter. Skolinspektionen har också intervjuat barn- och utbildningsnämndens vice ordförande, förvaltningschefen, en utvecklingsledare samt en områdeschef. Ledningen för respektive fritidshem har sakgranskat beskrivningar och bedömningar.

Övergripande iakttagelser och slutsatser inom området kommer att redovisas i Skolinspektionens rapport "Kvalitet i fritidshem". Resultatet från enkätundersökningen redovisas endast i denna rapport.

Övergripande information om kvalitetsgranskningen och projektplanen för kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats (<http://www.skolinspektionen.se/Kvalitetsgranskning/>).

Skolinspektionens iakttagelser

Brunnaskolans fritidshem

Brunnaskolan är en skola med förskoleklass och årskurserna 1–9 samt integrerad särskola. Skolan ligger i Hallunda i Botkyrka kommun. På skolans fritidshem finns fyra avdelningar, en för förskoleklasserna A och B med sammanlagt 43 barn, en avdelning för årskurs 1 med 36 barn, en för årskurs 2 med 39 barn samt en avdelning för årskurs 3 med 44 barn. Totalt finns cirka 162 barn inskrivna i fritidshemmet. Skolan leds av en rektor som även är ytterst ansvarig för fritidshemmet. Det är skolans biträdande rektor som har det operativa ansvaret för skolans fritidshem. Området är ett mångkulturellt område, 137 av barnen uppges ha ett annat modersmål än svenska. Personalen på fritidshemmet bildar tillsammans ett arbetslag, men tillhör även skolans arbetslag (F–2 respektive 3–5). Fyra av elva personer på fritidshemmet har pedagogisk högskoleutbildning. Skolan består av flera olika byggnader. Mycket av tiden tillbringas utomhus. På gården finns en fotbollsplan. De flesta barn äter mellanmål i skolan. Frukost serveras tisdag till torsdag för alla elever som önskar även föräldrar är välkomna. Såväl mellanmål som frukost serveras i skolans matsal. Mellanmålet äts utomhus om vädret tillåter.

Erbjuder fritidshemmet en meningsfull fritid?

Vad har Skolinspektionen sett?

Verksamheten för förskoleklassens fritidshemsbarn varvas med utomhusaktiviteter såsom bollspel, gunga, klättra och aktiviteter inomhus i form av fri lek och skapande aktiviteter. Vidare erbjuds aktiviteter som planeras och leds av en vuxen. Barnens önskemål beaktas dock. Det finns olika rum som möjliggör ett utbud av olika aktiviteter. Innehållet på ettornas och tvåornas avdelningar präglas till stor del av spontana aktiviteter och fri lek. Personalen uppger att det är svårt att ha en planerad verk-

samhet. Det är vanligt att flickorna ritar, klipper och klistrar och pojkarna spelar på datorn eller leker i lekhallen. Aktiviteter som organiserad lek erbjuds två gånger per vecka, dock uppger personalen att det är vanligt att detta ställs in på grund av sjukdom. Många av barnen går på modersmålsundervisning på eftermiddagarna, vilket bidrar till att gruppen blir splittrad. Lokalerna består av sammanlagt sex före detta klassrum av olika storlek. Det finns även möjligheten att använda en lekhall. På fritidshemmet för de äldre barnen erbjuds planerade aktiviteter de dagar barnen slutar tidigt i skolan (två dagar per vecka). Olika stationer med aktiviteter, exempelvis olika spel erbjuds, dock har denna avdelning endast tillgång till ett klassrum, vilket försvårar personalens arbete då det inte går att dela in barnen i mindre grupper. Verksamheten anpassas för de äldre barnen och personalen diskuterar ofta med barnen om hur det kommer att bli efter att barnen slutat på fritidshemmet. De flesta av barnen är kvar på fritidshemmet till och med höstterminens slut det året barnet fyller 10 år, i enlighet med kommunens bestämmelser. På några avdelningar utgör lokalerna och antalet personal en begränsning, det är svårt att dela upp barnen i mindre grupper då det ofta saknas små rum eller personal. De äldre barnen upplever att det är trångt och att de mestadels är tvingade till stilla sittande aktiviteter runt borden i klassrummet, exempelvis spela spel. Vidare uppger barnen att de saknar utrymmen, exempelvis en dockvrå. På fritidshemmets avdelningar finns över lag ett medvetet arbete hos personalen vad gäller ett språkutvecklande arbetssätt för att förstärka det svenska språket och personalen anger att de även utvärderat arbetet som visar på resultat i form av att barnen utvecklat det svenska språket. Däremot finns inte någon strukturerad form för arbete med att ge barnen möjlighet att ha inflytande över innehållet i verksamheten. Barnen beskriver att de kan välja mellan olika aktiviteter och exempelvis vem de vill spela spel med, men att de är de vuxna som bestämmer innehållet i verksamheten. Det finns dock en medvetenhet hos personalen att ge de äldre barnen större frihet, inom givna ramar som personalen diskuterar med barnen. På loven erbjuds aktiviteter som bad, skridskoåkning, utflykter och ibland även studiebesök i närområdet. Barnen uppfattar dock att de inte har möjlighet att påverka innehållet på loven, utan att det är de vuxna som bestämmer. På sommarlovet uppger personalen att verksamheter slås ihop för att personalen ska ha möjlighet att ta ut ledighet och att det är svårt att erbjuda vissa aktiviteter så som bad och utflykter på grund av att det är för många barn och för få vuxna i verksamheten. Vad gäller föräldrarnas kännedom om fritidshemmens nationella uppdrag varierar det. Vissa uppger att de inte känner till fritidshemmens nationella uppdrag, men är i stort sett nöjda och säger att personalen gör så gott de kan utifrån de förutsättningar som finns.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

I Brunnaskolans fritidshem finns över lag ett medvetet arbete för att stärka det svenska språket hos barnen. Dock varierar det mellan de olika avdelningarna i vilken grad det finns ett medvetet arbete för att erbjuda barnen en meningsfull fritid som utgår ifrån varje barns erfarenheter, behov och intresse. Skolinspektionen kan konstatera att åtgärder behöver vidtas för att säkerställa att samtliga avdelningar erbjuder barnen en meningsfull fritid som är varierad och utgår från barnens behov och intressen samt stödjer barnens allsidiga utveckling. Vidare behöver barnen få ökat inflytande över verk-

ksamhetens utformning. Även under loven behöver verksamheten vara planerad och utgå ifrån barnens intressen och behov. Informationen till föräldrarna vad gäller fritidshemmets nationella uppdrag behöver förtydligas.

Har verksamhet en genomtänkt pedagogisk utgångspunkt?

Vad har Skolinspektionen sett?

Vid intervjuer med personal och skolledning framkommer att personalen tillsammans med biträdande rektorn har gått igenom de styrdokument som ligger till grund för verksamheten på fritidshemmet samt att det nu finns formulerade mål för verksamheten. Det framkommer dock att målen inte utvärderas. Anledningen anges bero på att den biträdande rektorn varit sjuk och inte haft möjlighet att leda utvecklingsarbetet på fritidshemmet. Det varierar mellan de olika avdelningarna i vilken grad ett pedagogiskt innehåll utifrån läroplanens intentioner präglar innehållet i verksamheten. Vidare varierar det mellan avdelningarna i vilken utsträckning personalen har tid för att planera verksamheten. Variationen är allt från två timmar per vecka till ingen tid alls. Verksamheten ger barnen stort utrymme för egen sysselsättning och lek. Det finns uppfattningar bland personalen att barnen bara behöver "få vara". Barnen uppger att personalen samlar barnen ibland, men att de vid det tillfället mest pratar om regler för fritidshemmet. En stor del av tiden på fritidshemmet går åt till rutiner såsom att vara ute på gården och att servera mellanmål. Att upprätthålla rutiner och att hålla uppsikt över barnen sker på bekostnad av den pedagogiska verksamheten. Personalen uppger att de försöker tänka på genusperspektivet och att erbjuda flickor och pojkar likadana aktiviteter. Överlag finns dock inget aktivt och medvetet arbete för att motverka traditionella könsmonster. Några av barnen bedöms av personalen ha behov av stöd. Personalen upplever dock att de kan tillgodose dessa barns behov av stöd.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Rektorn är förtrogen med verksamheten i fritidshemmet och får information av biträdande rektorn, som även tar aktiv del i verksamhetens utveckling. Dock behöver fritidshemmets samtliga avdelningar kontinuerlig tid för planering av verksamheten samt system för uppföljning och utvärdering av verksamheten. Åtgärder behöver vidtas så att innehållet i verksamheten har en pedagogisk utgångspunkt och utgår ifrån de nationella styrdokument som ligger till grund för verksamheten. Vidare behöver målen för fritidshemmets verksamhet tydliggöras och verksamheten behöver följas upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen. Arbetet för att motverka traditionella könsmonster behöver förtydligas och bli mera aktivt och medvetet.

Är omsorgen om barnen god?

Vad har Skolinspektionen sett?

Personalen arbetar medvetet för att vara goda förebilder och tänka på sitt eget förhållningssätt. Personalen i fritidshemmet har fått kompetensutveckling i metoder som handlar om värdegrundsarbete. Det finns utvärderingar som visar att barnen över lag är trygga i fritidshemmet. Barnen uppger att

personalen pratar om hur man ska vara mot varandra och att man ska vara kompis med alla. På skolgården finns alltid någon vuxen. Det framkommer dock i intervjuer att det ofta förekommer konflikter på delar av den stora skolgården, och oftast på de platser där ingen vuxen finns i närheten. Vid intervjuer med föräldrar framkommer att barnen trivs, men att det finns oro för att personalen inte ska ha möjlighet att ha uppsikt över barnen, på grund av att det är många barn och få vuxna i verksamheten. Några av avdelningarna kan inte erbjuda barnen möjlighet till lugn och ro på grund av utrymmesbrist.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Barnen i fritidshemmet vid Brunnaskolan erbjuds över lag en god omsorg. Personalen har ambitionen att uppmärksamma och stödja varje barn. Åtgärder behöver vidtas för att säkerställa att en god tillsyn och uppsikt över barnen erbjuds. Vidare bedöms att åtgärder behöver vidtas så att barnen får möjlighet att dra sig undan för att få lite lugn och ro när det behövs.

Eklidsskolans fritidshem

Eklidsskolan är en skola med förskoleklass och årskurserna 1–5 i området Tullinge i Botkyrka kommun. Rektorn har arbetat på skolan sedan augusti 2009. På skolans fritidshem finns tre avdelningar nämligen förskoleklass-årskurs 2 med särskild pedagogisk inriktning, 35 barn, förskoleklass-årskurs 2 med så kallad klassisk inriktning, 64 barn där barnen under tiden i fritidshemmet delas upp i mindre grupper, årskurs 3 med både en särskild pedagogisk inriktning och klassisk inriktning, 34 barn. Totalt finns cirka 134 barn inskrivna i fritidshemmet. Från årskurs 4 erbjuds barnen i Botkyrka att delta i kommunens öppna fritidsverksamhet. En avdelning har egna fritidshemslokaler och övriga delas med förskoleklass och skolan. Avdelningarna ses som hemvisiter och barnen har stora möjligheter att röra sig fritt mellan de olika avdelningarna under tiden i fritidshemmet. Vid utevistelse är barnen företrädesvis på skolgården som är stor med fotbollsplan och skogsdunge i anslutning till gården. I stort sett samtliga barn äter mellanmål och cirka tio personal är då närvarande i matsalen. Mellanmålet serveras i två omgångar. Det är endast ett fåtal av barnen som äter frukost i fritidshemmet. Många barn går hem mellan 15.30–16.00, men en hel del är även kvar längre fram mot kvällen. Inom personalgruppen som består av åtta personer och för närvarande två extra resurser, finns fyra personer med pedagogisk högskoleutbildning varav två med inriktning mot fritidshemsverksamhet. Det finns även en fritidsledare. Några saknar dock utbildning med inriktning mot fritidshemsverksamhet. All personal som arbetar på fritidshemmet har även andra uppdrag på skolan i sina tjänster.

Erbjuder fritidshemmet en meningsfull fritid?

Vad har Skolinspektionen sett?

I Eklidsskolans fritidshem kan barnen varje dag välja på ett antal aktiviteter att göra, exempelvis pysel, bygga, spela spel eller att vara utomhus. Varje vecka går avdelningarna till idrottssalen. Barnen är ute varje dag efter mellanmålet tillsammans med personalen. Barnen har flera olika aktiviteter att välja på, dock är dessa över tid mestadels de samma. Under fritid som inte är lov görs vanligtvis inte några längre utflykter utan det mesta sker på eller i närheten av fritidshemmet. På loven kan exem-

pelvis bad och olika utflykter erbjudas. Den planerade verksamheten utgår då ofta från barnens önskemål och intressen. Föräldrar uppger att de till största delen är nöjda med det innehåll i verksamheten som erbjuds barnen och säger att personalen är engagerade i sitt arbete. På fritidshemmets avdelningar finns inte någon strukturerad form för arbetet med att ge barnen möjlighet till inflytande över vad som sker i verksamheten. Dock beskriver barnen och personalen att barnen alltid kan välja eller önska olika aktiviteter som de erbjuds eller vill göra samt att önskemål som kommer upp på samlingarna också beaktas. De äldre barnen har möjlighet att göra vissa saker som de yngre inte får, som till exempel biljardspel och att få vistas mer avskilt utan vuxna på avdelningen.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Eklidsskolans fritidshem behöver öka variationerna i de aktiviteter som erbjuds barnen gällande både innehåll och över tid. Vidare behöver åtgärder vidtas så att barnen tydligare deltar i en demokratisk process.

Har verksamhet en genomtänkt pedagogisk utgångspunkt?

Vad har Skolinspektionen sett?

På Eklidsskolans fritidshem finns i dagsläget inte någon tydlig struktur för hur personalen ska ha möjlighet att planera verksamheten i fritidshemmet. Enligt rektorn har all personal två timmar per vecka avsatt för planering. Personalen menar dock att de inte har någon gemensam schemalagd planeringstid, utan att de vid vissa tillfällen lyckats frigöra tid för detta genom samarbete med skolan. Enligt rektorn har en grupp tillsatts som ska se över detta och organisera verksamheten så att tid för planering framöver kommer att finnas. En grovplanering för höstterminen har dock gjorts. Några pedagogiska diskussioner utifrån de nationella styrdokumentens mål och krav förs inte, dock har personalen kännedom om dessa. Rektorn har inte heller initierat några sådana diskussioner. Vidare görs inte någon uppföljning och utvärdering i förhållande till de nationella målen för verksamheten. I samtal med personalen framkommer att rektorn lyfter fram fritidshemsverksamheten och har uttryckt förväntningar på att verksamheten ska utvecklas och förbättras, men att det med tanke på den korta tid rektorn arbetat i skolan ännu är svårt att veta hur det kommer att bli. Personalen menar att bristen på planeringstid påverkar innehållet i verksamheten, vilket exempelvis begränsar möjligheterna att erbjuda planerade och varierade aktiviteter. Personalen ges möjlighet till kompetensutveckling och i dagsläget går några en pedagogisk utbildning. Det finns inte någon uttalad strategi för arbetet med att motverka traditionella könsmönster och diskussioner angående detta förs inte. Personalen tycker att det fungerar bra med att nå ut med information om verksamheten till föräldrar. Några diskussioner tillsammans med föräldrar om fritidshemmets nationella uppdrag har dock hittills inte förts.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Rektorn är förtrogen med den dagliga verksamheten och ger uttryck för höga ambitioner att utveckla och förbättra den. Dock är ytterligare insatser nödvändiga för verksamhetens pedagogiska utveckling

i förhållande till de nationella styrdokumentens mål och krav. Fritidshemmets personal behöver ges tid för gemensam planering av verksamheten så att denna får en tydlig pedagogisk utgångspunkt utifrån mål och krav i skollag, läroplan och Skolverkets Allmänna råd och kommentarer, Kvalitet i fritidshem. Likaså behöver verksamheten utvärderas i förhållande till de nationella målen. Vidare behöver fritidshemmet utveckla arbetet med att motverka traditionella könsmönster så att det blir mer aktivt och medvetet. Information till föräldrarna om fritidshemmets nationella uppdrag behöver utvecklas.

Är omsorgen om barnen god?

Vad har Skolinspektionen sett?

Personal som Skolinspektionen talat med menar att de ger barnen en god omsorg, vilket också bekräftas av både barn och föräldrar. När det gäller tillsynen finns, enligt personalen, rutiner för att ha kontroll av barnens närvaro och var de befinner sig. Föräldrarna som Skolinspektionen pratat med uttrycker dock en viss oro över huruvida personalen har tillsyn över barnen när de är ute på gården. Fritidshemmets lokaler ger barnen nöjlighet att dra sig undan för att få lugn och ro. Personalen är engagerad i barnen och försöker vara uppmärksamma på om någon behöver en vuxen att tala med eller få lite extra uppmärksamhet. Stämningen på skolan uppges vara god och barnen har i olika omfattning kamrater att leka med. Det finns inget organiserat värdegrundsarbete på fritidshemmet. Detta sker på skoltid och anses då omfatta även fritidshemmet. Under fritidshemstiden tas dock, enligt personalen, värdegrundsfrågor upp vid behov.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Tillsynen av barnen vid Eklidsskolans fritidshem framstår som god. Föräldrar uttrycker en viss oro över barnens säkerhet men vid Skolinspektionens besök finns fungerande rutiner kring säkerheten för barnen. Personalen har goda relationer med barnen och stämningen på fritidshemmet är god. Arbetet med värdegrundsfrågor behöver dock utvecklas för den tid av dagen som inte är skoltid.

Grindtorpsskolans fritidshem

Grindtorpsskolan är en skola med förskoleklass och årskurserna 1–9 i Alby/Fittjaområdet i Botkyrka kommun. I skolans fritidshem finns två avdelningar, en för förskoleklassen och årskurs 1 med 85 barn och en för årskurs 2–4 med 60 barn. Totalt finns cirka 145 barn inskrivna i fritidshemmet, varav cirka 140 har ett annat modersmål än svenska. Från årskurs 4 erbjuds barnen i Botkyrka att delta i kommunens öppna fritidsverksamhet. Avdelningarna har delvis egna fritidshemslokaler, men delar också vissa med skolan. Vid utevistelsen använder fritidshemmet företrädesvis skolgården som är stor. I stort sett äter samtliga barn mellanmål tillsammans med tio personal. Avdelningarna äter i olika omgångar. Ett stort antal av barnen är på fritidshemmet såväl på morgonen som på eftermiddagen. Många barn går hem vid 16-tiden, men en stor del är även kvar längre fram mot kvällen. Inom personalgruppen finns ingen som har en pedagogisk utbildning som inriktar sig mot fritidshemsverksamhet. Däremot finns personal med annan pedagogisk högskoleutbildning. Några saknar dock pedagogisk utbildning helt. Två biträdande rektorer ansvarar för varsin fritidshemsavdelning.

Erbjuder fritidshemmet en meningsfull fritid?*Vad har Skolinspektionen sett?*

I Grindtorpsskolans fritidshem har barnen varje dag möjlighet att välja olika, av personalen planerade aktiviteter de vill göra som pyssel, spela spel, bygga eller vara ute. Det finns vissa fasta aktiviteter varje vecka som exempelvis bakning, teknik och fotboll. Barnen är ute varje dag, då personalen också är med. Under tid som inte är lov görs vanligtvis inte några längre utflykter utan det mesta sker på eller i närheten av fritidshemmet. På loven kan exempelvis bad, disco och olika utflykter erbjudas. De flesta av barnen i årskurs 3 går i fritidshemmet och behåller sin plats så länge de får. De väljer sedan oftast att övergå till den öppna fritidsverksamhet som finns på skolan. Föräldrar uppger att de är nöjda med det innehåll i verksamheten som erbjuds barnen och säger att personalen visar ett stort engagemang i sitt arbete. I fritidshemmets avdelningar finns ingen strukturerad form för arbetet med att ge barnen möjlighet till inflytande över vad som sker i verksamheten. Dock hålls ibland samlingar där barnens önskemål och synpunkter kan tas tillvara. Barnen uppger att de tycker sig ha möjlighet att påverka vad de vill göra i fritidshemmet. Personalen beskriver också att de vid spontana tillfällen försöker tillmötesgå barnens intressen.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Fritidshemmet vid Grindtorpsskolan erbjuder barnen varierade och planerade aktiviteter samt en lovverksamhet som håller god kvalitet. Dock behöver åtgärder vidtas så att barnen tydligare deltar i en demokratisk process och att processen tydliggörs för dem.

Har verksamhet en genomtänkt pedagogisk utgångspunkt?*Vad har Skolinspektionen sett?*

Varje vecka har personalen på fritidshemsavdelningarna en förmiddag avsatt för planering av verksamheten för den skolfria tiden av dagen. Tiden användas även till kompetensutveckling och nätverksträffar. De biträdande rektorerna är med under viss del av planeringstiden. Skolledningen initierar inte pedagogiska diskussioner utifrån de nationella styrdokumentens mål och krav i syfte att utveckla och förbättra fritidshemmets arbete. Vidare görs ingen uppföljning och utvärdering i förhållande till de nationella målen för verksamheten. Personalen planerar verksamheten och har ambitioner att erbjuda en bra verksamhet utifrån barnens behov och önsknings, men utgångspunkten för detta tas inte ur de nationella styrdokument som utgör grunden för verksamheten, skollagen, läroplanen och Skolverkets Allmänna råd och kommentarer, Kvalitet i fritidshem. Dock förekommer vissa variationer inom personalgruppen när det gäller att ta sin utgångspunkt för arbetet i styrdokumentens mål och krav. Det finns inte någon uttalad strategi för arbetet med att motverka traditionella könsmönster och diskussioner angående detta förs inte heller. Det varierar mellan avdelningarna när det gäller att sprida information om verksamheten. På den ena avdelningen finns en informationsfolder och veckobrev skickas ut. Motsvarande finns inte på den andra avdelningen utan information ges

på anslagstavla eller vid lämning och hämtning. Några diskussioner om fritidshemmens nationella uppdrag har inte förts med föräldrarna.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Ledningen är förtrogen med den dagliga verksamheten men tar inte i tillräcklig omfattning aktiv del i verksamhetens pedagogiska utveckling i förhållande till de nationella styrdokumentens mål och krav. Fritidshemmets personal planerar verksamheten, dock har inte verksamheten alltid en tydlig koppling till styrdokumentens mål och krav. Fritidshemmet behöver utveckla arbetet med att motverka traditionella könsmönster så att det blir mer aktivt och genomtänkt och informationen till föräldrarna om fritidshemmens nationella uppdrag behöver förbättras.

Är omsorgen om barnen god?

Vad har Skolinspektionen sett?

Personalen som Skolinspektionen talat med menar att de ger barnen en god omsorg, vilket också bekräftas av både barn och föräldrar. När det gäller tillsynen så finns det enligt personalen rutiner för att kontrollera barnens närvaro och var de befinner sig. Föräldrar som Skolinspektionen pratat med uttrycker att de känner sig trygga när det gäller personalens tillsyn över barnen, men påpekar dock att skolgården kan vara svår att överblicka. Enligt både personal och barn finns det möjligheter för barnen att få lugn och ro om man vill. Personalen är engagerad i barnen och deras aktiviteter och försöker vara uppmärksamma på om någon behöver en vuxen att tala med eller få lite extra uppmärksamhet. De tar sig tid att sitta ner och prata när det behövs och relationerna mellan barnen och de vuxna beskrivs som goda av barn, personal och föräldrar. Över lag beskrivs stämningen på fritidshemmet som god, även om konflikter kan förekomma. Barnen säger att det alltid finns en vuxen att vända sig till om något händer och att de bryr sig och tar tag i saker för att det ska bli bättre.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Det framstår som att tillsynen av och omsorgen om barnen vid Grindtorpsskolans fritidshem är god.

Hammerstaskolans fritidshem

Hammerstaskolan är en skola med förskoleklass och årskurserna 1–9 i Hallunda-/Norsborgsområdet i Botkyrka kommun. På skolans fritidshem finns fyra avdelningar, en för förskoleklassen med 47 barn, en för årskurs 1 med 44 barn, en för årskurs 2 med 42 barn samt en för årskurs 3 med 56 barn. Totalt finns cirka 190 barn inskrivna i fritidshemmet, varav cirka 160 har ett annat modersmål än svenska. Från årskurs 4 erbjuds barnen i Botkyrka att delta i kommunens öppna fritidsverksamhet. Avdelningarna har egna fritidshemslokaler vilka inte delas med skolan. Vid utevistelsen använder fritidshemmet skolgården som är stor och där barnen har tillgång till lekredskap, fotbollsplan och ett skogsområde i direkt anslutning till gården. Vid mellanmålet är det omkring 40 barn per avdelning som äter tillsammans med två personal. De flesta barnen är på fritidshemmet såväl på morgonen som på eftermiddagen. Många barn går hem vid 15.30-tiden, men en stor del är även kvar längre fram mot kvällen. Inom personalgruppen finns ingen som har en pedagogisk utbildning med inriktning mot fritidshems-

verksamhet. Däremot finns personal med annan pedagogisk högskoleutbildning. Några saknar dock utbildning med inriktning mot verksamhet i fritidshem.

Erbjuder fritidshemmet en meningsfull fritid?

Vad har Skolinspektionen sett?

För fritidshemmets avdelning med förskoleklassbarn är det otydligt var gränsen går mellan förskoleklassens verksamhet och fritidshemmets. Enligt personalen görs ingen särskild planering för verksamheten i fritidshemmet. Förskoleklassen har verksamhet fem timmar per dag och i det ingår då även fritidshemstid, vilken alltså inte är specifikt planerad. Förskoleklassen slutar klockan 13.00 och enligt personalen bedrivs under resten av dagen inte någon planerad verksamhet för barnen. I Hammerstaskolans fritidshem för årskurserna 1–3 kan barnen varje dag välja på ett antal, av personalen planerade, aktiviteter som exempelvis skapande verksamhet eller någon aktivitet utomhus då personalen också deltar. Vissa aktiviteter är fasta varje vecka så som skogsutflykt och att gå till idrottssalen. Barnen har även möjlighet att själva välja vad de vill göra, som pyssel, spela spel, bygga eller vara ute. Barnen är ute varje dag efter skoldagens slut och fram till mellanmålet och då är personalen också med ute. Under fritid som inte är lov görs vanligtvis inte några längre utflykter utan det mesta sker på eller i närheten av fritidshemmet. På loven kan exempelvis bad, skridskoåkning och olika utflykter erbjudas. Personalen deltar aktivt i flera av barnens aktiviteter både ute och inne. De flesta barnen i årskurs 3 går på fritidshemmet och behåller sin plats så länge de får. Föräldrar uppger att de är mycket nöjda med det innehåll i verksamheten som erbjuds barnen och säger att personalen visar ett stort engagemang i sitt arbete. I fritidshemmets avdelningar finns inte någon strukturerad form för arbetet med att ge barnen möjlighet till inflytande över vad som sker i verksamheten. Dock beskriver barnen och personalen att barnen får önska vad de vill göra, de kan skriva upp sig på listor, ibland hålls samlingar där önskemål efterfrågas och förslag till aktiviteter kan röstras fram. De äldre barnen ger uttryck för att de har större möjlighet att påverka innehållet i verksamheten än vad de yngre har som tycker att det är de vuxna som bestämmer mest.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Enligt Skolinspektionen erbjuds inte någon planerad fritidshemsverksamhet för förskoleklassbarnen utan barnen väljer att göra det de själva vill. Verksamheten behöver därför utvecklas så att den blir mer varierad och tillgodoser barnens olika behov och intressen och tar sin utgångspunkt i de nationella styrdokumentens krav. Åtgärder behöver vidtas för att säkerställa att även de yngre barnen ges möjlighet att delta i en demokratisk process.

Har verksamhet en genomtänkt pedagogisk utgångspunkt?

Vad har Skolinspektionen sett?

Varje vecka har personalen på fritidshemsavdelningarna för årskurs 1–3 en hel förmiddag avsatt för planering av verksamheten för den skolfria tiden av dagen. Tiden kan även användas till kompetensutveckling och nätverksträffar. Personalen i förskoleklassen har inte motsvarande planeringstid av-

satt på fredagar utan planerar enskilt eller tillsammans med skolans lärare vid andra tillfällen. Enligt personalen i förskoleklassen används inte någon planeringstid till att specifikt planera innehållet för den del av dagen då det bedrivs fritidshemsverksamhet. En kväll per månad hålls en tre timmar lång gemensam konferens med personalen på samtliga fritidshemsavdelningar då också biträdande rektor är med. Biträdande rektorn är ibland också med under viss del av planeringstiden på fredagarna. I samtal och intervjuer framkommer att biträdande rektorns deltagande under planeringstiden till största delen innebär att ge och ta emot information och mindre för att diskutera frågor som kvalitet och utveckling av verksamheten. Enligt personalen initierar inte skolledningen några pedagogiska diskussioner utifrån de nationella styrdokumentens mål och krav i syfte att utveckla och förbättra fritidshemmets arbete. Vidare görs inte heller någon uppföljning och utvärdering i förhållande till de nationella målen för verksamheten. Vid sakgranskningen framhåller dock rektorn att pedagogiska diskussioner gällande mål och utveckling av verksamheten förs i fritidshemmets olika mötesformer. Vidare redogör rektorn för att skolledningen under 2009 har initierat och ansvarat för en stor utvecklingssatsning, för att utifrån Skolverkets Allmänna råd och kommentarer, Kvalitet i fritidshem, utveckla verksamheten i fritidshemmet. Personalen planerar verksamheten och ambitionerna är höga att erbjuda en bra verksamhet utifrån barnens behov och önskningar, men någon pedagogisk utgångspunkt för denna tas inte på ett medvetet sätt ur de nationella styrdokument som utgör grunden för verksamheten, skollagen, läroplanen och de allmänna råden för kvalitet i fritidshem. Personalen anser att det inte finns tid för att diskutera och sätta sig in i styrdokumentens krav och innehåll. Det finns inte någon uttalad strategi för arbetet med att motverka traditionella könsmonster och diskussioner angående detta förs inte. Personalen menar att de ändå har det i "bakhuvudet" och att de i olika situationer fångar upp och bemöter sådant som kan betraktas som tecken på traditionella könsmonster.

Fritidshemspersonalen tycker att det är svårt att nå ut med information om verksamheten till föräldrar med hänvisning till att de sällan kommer till fritidshemmet. Barnen går oftast hem själva eller tillsammans med syskon. En veckoplanering och annan information finns uppsatt på anslagstavla i barnens kapprum. Några diskussioner tillsammans med föräldrar om fritidshemmets nationella uppdrag har hittills inte förts.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Ledningen är förtrogen med den dagliga verksamheten. Skolinspektionen förutsätter att skolledningen i det framtida arbetet tar aktiv del i verksamhetens pedagogiska utveckling och utvärdering i förhållande till de nationella styrdokumentens mål och krav. Fritidshemmets personal planerar verksamheten och ambitionen är hög att erbjuda en bra verksamhet utifrån barnens behov och önskningar, dock görs inte detta i förhållande till de nationella styrdokumentens mål och krav. Fritidshemmet behöver utveckla arbetet med att motverka traditionella könsmonster så att det blir mer aktivt och medvetet. Likaså behöver föräldrarna informeras om fritidshemmets nationella uppdrag.

Är omsorgen om barnen god?*Vad har Skolinspektionen sett?*

Samtlig personal som Skolinspektionen talat med menar att de ger barnen en god omsorg, vilket också bekräftas av både barn och föräldrar. När det gäller tillsynen så finns enligt personalen rutiner för kontroll av barnens närvaro och var de befinner sig. Föräldrar som Skolinspektionen pratat med uttrycker dock en viss oro över huruvida personalen har möjlighet att ha tillsyn över alla barn när de är ute på gården, med hänvisning till att den är stor och att det finns en del "farliga" platser, exempelvis ett brant bergsparti, i anslutning till gården. Skolinspektionen noterade också att när det är som flest barn i fritidshemmets lokaler är det rörigt, hög ljudvolym och svårt för barnen att hitta en lugn plats att dra sig undan till, för att få lugn och ro. Detta bekräftas av både barn och personal. Personalen är engagerad i barnen och deras aktiviteter och försöker vara uppmärksamma på om någon behöver en vuxen att tala med eller få lite extra uppmärksamhet, tid tas också för detta när det behövs. Med anledning av att det är många barn i lokalerna vid vissa tider på dagen ökar riskerna för konflikter mellan barnen och både personal och barn säger att det uppstår en hel del konflikter som måste lösas. Personalen menar vidare att det inte är fråga om kränkningar och trakasserier utan att bråk uppstår när barnen tvingas alltför nära inpå varandra. Barnen säger att det alltid finns en vuxen att vända sig till om något händer och att de reagerar och tar tag i saker för att det ska bli bättre. På skolan och i fritidshemmet arbetar personalen med värdegrundsfrågor utifrån en gemensam modell.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Trots att föräldrar uttrycker en viss oro kring tillsynen av och säkerheten för barnen vid utomhusvistelsen framstår omsorgen om barnen som god och det finns fungerande rutiner och hantering kring barnens säkerhet. Vid den intensivaste delen av fritidshemmets dag då många barn i årskurs 1–3 vistas på fritidshemmet behöver åtgärder vidtas så att barnen ges möjlighet till att kunna dra sig undan för att få lugn och ro om så önskas. Vidare är det också viktigt att åtgärder vidtas för att minimera riskerna för att konflikter ska uppstå.

Storvretsskolans fritidshem

Storvretsskolan är en skola med förskoleklass och årskurserna 1–9. Skolan är belägen i ett mångkulturellt flerbostadsområde i Tumba i Botkyrka kommun. I skolans fritidshem finns fyra avdelningar. En avdelning för förskoleklass med 54 barn, en avdelning för årskurserna 3–4 med 42 barn, en avdelning för årskurserna 1 och 3 med 42 barn. Vidare finns en avdelning(fritidsklubb) med öppen verksamhet för årskurserna 4–6 med cirka 40–60 barn. Totalt finns 187 barn i inskrivna på fritidshemmet. Avdelningarna har tillgång till egna fritidshemslokaler. Vid utevistelse använder fritidshemmet skolgården som är stor och erbjuder tillgång till olika lekredskap, fotbollsplan, bandyrink och ett skogsområde i direkt anslutning till skolgården. Fritidshemmet har öppet mellan kl 06.30 – 18.00. Merparten av barnen har eftermiddagsomsorg, och cirka 20 barn har morgonomsorg. Mellanmål serveras i skolans matsal och frukost äts på förskoleklassens avdelning. Inom personalgruppen finns det två

fritidspedagoger, två förskollärare samt några barnskötare. Totalt arbetar 14 personer på fritidshemmet. Skolan har en hälso- och idrottsprofil.

Erbjuder fritidshemmet en meningsfull fritid?’

Vad har Skolinspektionen sett?

I Storstvretsskolans fritidshem kan barnen varje dag välja på ett antal aktiviteter exempelvis skapande verksamhet, spel, bygg/konstruktion, lek, idrott och aktiviteter utomhus. Vissa av aktiviteterna är fasta och planeras varje vecka av personalen, exempelvis bad och olika idrottsaktiviteter i samarbete med fritidsklubben och idrottsföreningar. Sexåringarna erbjuds också tennisskola. Personalen deltar i flera av barnens aktiviteter såväl inne som ute. Under skolveckorna gör fritidshemmet inte några längre utflykter. Tyngdpunkten ligger på att få barnen delaktiga i närområdets föreningsliv med idrottslig karaktär. På loven erbjuds barnen bad och olika utflykter utanför närområdet. Både barn och föräldrar säger att de är nöjda med innehållet i verksamheten och att personalen visar engagemang i sitt arbete. På fritidshemmet finns dock inte någon strukturerad form för arbetet med att ge barnen möjlighet till inflytande över verksamhetens innehåll. Barnen och personalen beskriver att barnen kan få önska vad de vill göra, skriva upp sig på listor och ibland håller personalen samlingar med fokus på de önskemål och förslag som framkommit. De äldre barnen uttrycker att de har möjlighet att påverka innehållet i verksamheten. De yngre barnen tycker att det är de vuxna som bestämmer mest.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Fritidshemmet vid Storstvretsskolan erbjuder en variation av olika aktiviteter anpassade till barnens olika åldrar, mognad och intressen. Planerade och spontana aktiviteter ger barnen kunskaper om omvärlden och då framförallt vad gäller närmiljön och föreningslivet. Dock behöver fritidshemmet även erbjuda barnen aktiviteter som inte är av idrottslig karaktär. Barnens möjlighet till inflytande över verksamhetens utformning och innehåll behöver få en tydligare struktur för att säkerställa barnens möjligheter att delta i en demokratisk process.

Har verksamhet en genomtänkt pedagogisk utgångspunkt?

Vad har Skolinspektionen sett?

Varje fredag har personalen på fritidshemmet för årskurs 1–3 avsatt tid för planering av verksamheten. Tiden används även till kompetensutveckling och nätverksträffar. Personalen i förskoleklassen har inte motsvarande planeringstid utan planerar tillsammans vid andra tillfällen. En dag vid läsårsstart och en kväll per månad har fritidshemmet konferens där pedagogiska diskussioner förs, utifrån de nationella styrdokumentens mål och riktlinjer. Biträdande rektorn deltar ibland under viss del av planeringstiden för att driva utvecklingsfrågor och projekt och menar att det kan vara svårt att få tiden att räcka till för att diskutera frågor som kvalitet och utveckling av verksamheten. Personalen planerar för att erbjuda en bra verksamhet utifrån barnens behov och önskningar, dock inte alltid med utgångspunkt från fritidshemmets nationella styrdokument. Fritidshemmet lägger stor vikt vid att få barnen delaktiga i närområdets föreningsliv. Verksamheten följs upp av personalen genom

muntlig utvärdering men dokumentation och systematisk uppföljning och utvärdering av verksamheten genomförs inte. Det finns inte någon uttalad strategi för arbetet med att motverka traditionella könsmönster. Personalen arrangerar dock aktiviteter för att ge flickorna större utrymme som tillgodoser deras behov genom "tjejfotboll" och "tjejrum", där flickorna får vara lite för sig själva. Fritidshemmet informerar om verksamhetens aktiviteter muntligt, sätter upp anslag på avdelningen eller skickar hem information. Fritidshemmet årskurs 1–3 deltar i skolans föräldramöten. Föräldrar säger sig inte känna till eller ha fått information om fritidshemmets nationella mål och uppdrag.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Fritidshemmets personal planerar verksamheten för att erbjuda en bra verksamhet utifrån barnens behov och önskningsar. Fritidshemmet i Storstretsskolan behöver dock utveckla och se över sin verksamhet med utgångspunkt i de nationella styrdokumentens mål och riktlinjer. Fritidshemmet behöver också utveckla det pedagogiska arbetet kring dokumentation, utvärdering och uppföljning av fritidshemmets verksamhet. Vidare behöver fritidshemmet se över arbetet med att motverka traditionella könsmönster så att arbetet blir mer aktiv och genomtänkt och informationen till föräldrarna om fritidshemmets nationella uppdrag behöver utvecklas.

Är omsorgen om barnen god?

Vad har Skolinspektionen sett?

Samtlig personal som Skolinspektionen talat med menar att de ger barnen en god omsorg, vilket också bekräftas av både barn och föräldrar. För tillsynen finns det rutiner för kontroll av barnens närvaro och var de befinner sig. Föräldrar uppger att de upplever tryggheten god, men känner en viss oro över vilka rutiner fritidshemmen har för att förhindra olyckor som exempelvis ett trasigt fönster. Personalen beskriver att det kan bli hög ljudvolym och miljön kan upplevas stressig. Därför försöker personalen sprida ut barnen för att få en lugnare miljö. Många aktiviteter sker utanför fritidshemmets lokaler. I intervjuer med barn framkommer att det finns möjlighet för vissa avdelningar att "gå undan" för att få lugn och ro, medan det kan vara stimmigt och högljutt på andra avdelningar. Personalen är dock engagerad i barnen och deras aktiviteter och uppmärksammar om någon behöver en vuxen att tala med. Personalen avsätter också tid för barn som av olika skäl behöver lite extra stöd, men upplever att det är svårt när andra barn samtidigt kräver sin uppmärksamhet. Enligt personalen försöker de nå en balans mellan omsorg, tillsyn och pedagogisk verksamhet, men att det väger över mer mot omsorg och tillsyn, för de yngre barnen. Klimatet är bra mellan barnen, dock beskriver både personal och barn att det uppstår en del konflikter mellan barnen. Personalen arbetar aktivt med gränssättningar och samtalar med barnen kring värdegrundsfrågor utifrån en särskild modell. Barnen säger att det alltid finns en vuxen att vända sig till om något händer och att de vuxna bryr sig och tar tag i saker för att det ska bli bättre.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Vid Storstretsskolans fritidshem finns rutiner för kontroll av barnens närvaro och var de befinner sig. Dock behöver fritidshemmet tydligare informera föräldrar kring rutinerna för säkerheten på fritidshemmet. Personalen har goda relationer till barnen och strävar efter att se varje barn och möta dem utifrån olika önskemål och behov. Åtgärder behöver också vidtas så att barnen får möjlighet att "dra sig undan" för att få lite lugn och ro när det behövs. Barnens fysiska välbefinnande behöver uppmärksammas och åtgärder behöver vidtas för att förhindra konflikter mellan barnen.

Skolinspektionens rekommendationer och krav på åtgärder

Fritidshemmens ansvar

Brunnaskolans fritidshem

Granskningen har uppmärksammat följande utvecklingsområden när det gäller en meningsfull fritid:

- Åtgärder behöver vidtas för att säkerställa att fritidshemmets samtliga avdelningar erbjuder barnen ett innehåll som utgår från varje barns erfarenhet, intresse och behov.
- Barnens inflytande över verksamhetens utformning behöver öka.
- Informationen till föräldrarna vad gäller fritidshemmens nationella uppdrag behöver förtydligas.

Granskningen har uppmärksammat följande utvecklingsområden när det gäller en pedagogisk utgångspunkt för verksamheten:

- Åtgärder behöver vidtas så att innehållet i verksamheten har en pedagogisk utgångspunkt som utgår ifrån de nationella styrdokument, skollagen, läroplanen och Skolverkets Allmänna råd och kommentarer, Kvalitet i fritidshem.
- Fritidshemmens verksamhet behöver tydliggöras, planeras, följas upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen.
- Arbetet för att motverka traditionella könsroller behöver systematiseras och stärkas.

Granskningen har uppmärksammat följande utvecklingsområden när det gäller en god omsorg:

- Åtgärder behöver vidtas för att säkerställa att god tillsyn och uppsikt över barnen erbjuds.
- Åtgärder behöver vidtas för att säkra barnens fysiska välbefinnande och att erbjuda barnen möjlighet till avslappning och koncentrerade aktiviteter.

Eklidsskolans fritidshem

Granskningen har uppmärksammat följande utvecklingsområden när det gäller en meningsfull fritid:

- Variationerna i de aktiviteter som erbjuds barnen behöver öka.
- Åtgärder behöver vidtas så att barnen tydligare deltar i en demokratisk process.

Granskningen har uppmärksammat följande utvecklingsområden när det gäller en pedagogisk utgångspunkt för verksamheten:

- Fritidshemmets verksamhet behöver tydligare ta sin utgångspunkt i de nationella styrdokumenten och planera och utvärdera utifrån dessa.
- Rektorn behöver säkerställa att personalen har möjlighet att regelbundet planera verksamheten i fritidshemmet.
- Rektorn behöver mer aktivt delta i verksamhetens utveckling och driva utveckling i förhållande till de nationella styrdokumentens krav.
- Arbetet för att motverka traditionella könsmönster behöver systematiseras och stärkas.
- Information till föräldrarna om fritidshemmets nationella uppdrag behöver utvecklas.

Granskningen har uppmärksammat följande utvecklingsområden när det gäller en god omsorg:

- Arbetet med värdegrundsfrågor behöver utvecklas för den tid av dagen som inte är skoltid.

Grindtorpsskolans fritidshem

Granskningen har uppmärksammat följande utvecklingsområden när det gäller en meningsfull fritid:

- Åtgärder behöver vidtas så att barnen tydligare deltar i en demokratisk process och medvetandegörs om den.

Granskningen har uppmärksammat följande utvecklingsområden när det gäller en pedagogisk utgångspunkt för verksamheten:

- Fritidshemmets verksamhet behöver tydligare ta sin utgångspunkt i de nationella styrdokument, skollagen, läroplanen och Skolverkets Allmänna råd och kommentarer, Kvalitet i fritidshem
- Ledningen för fritidshemmet behöver aktivt delta i verksamhetens utveckling utifrån de nationella styrdokumentens krav.
- Arbetet för att motverka traditionella könsmönster behöver systematiseras och stärkas.
- Information till föräldrarna om fritidshemmets nationella uppdrag behöver utvecklas.

Hammerstaskolans fritidshem

Granskningen har uppmärksammat följande utvecklingsområden vad gäller en meningsfull fritid:

- Fritidshemsverksamheten för förskoleklassbarnen behöver utvecklas så att den verksamhet som erbjuds barnen är i överensstämmelse med kraven i de nationella styrdokumenterna för fritidshemmen.
- Åtgärder behöver vidtas för att säkerställa att även de yngre barnen ges möjlighet att delta i en demokratisk process.

Granskningen har uppmärksammat följande utvecklingsområden när det gäller en pedagogisk utgångspunkt för verksamheten:

- Fritidshemmets pedagogiska verksamhet behöver tydligare ta sin utgångspunkt ur nationella styrdokument.
- Arbetet för att motverka traditionella könsmönster behöver systematiseras och stärkas.
- Föräldrarna behöver informeras om fritidshemmens nationella uppdrag.

Granskningen har uppmärksammat följande utvecklingsområden när det gäller en god omsorg:

- Barnens möjligheter till avkoppling, lugn och ro behöver förbättras.
- Åtgärder behöver vidtas för att minimera riskerna för att konflikter ska uppstå.

Storvretsskolans fritidshem

Granskningen har uppmärksammat följande utvecklingsområden när det gäller en meningsfull fritid:

- Åtgärder behöver vidtas för att säkerställa att barnen ges möjlighet att delta i en demokratisk process.
- Variationerna i de aktiviteter som erbjuds barnen och som inte är av idrottslig karaktär behöver öka.

Granskningen har uppmärksammat följande utvecklingsområden när det gäller pedagogisk utgångspunkt för verksamheten:

- Fritidshemmets pedagogiska verksamhet behöver tydligare ta sin utgångspunkt i de nationella styrdokumentens mål och riktlinjer.
- Ledningen behöver aktivt delta i utveckling av det pedagogiska arbetet kring dokumentation, utvärdering och uppföljning av fritidshemmets verksamhet utifrån de nationella styrdokumentens krav.
- Arbetet för att motverka traditionella könsmönster behöver systematiseras och stärkas.
- Föräldrarna behöver informeras om fritidshemmens nationella uppdrag.

Granskningen har uppmärksammat följande utvecklingsområden när det gäller en god omsorg:

- Barnens möjligheter till avkoppling, lugn och ro behöver förbättras.
- Barnens fysiska välbefinnande behöver uppmärksammas och åtgärder behöver vidtas för att minimera riskerna för att konflikter ska uppstå.
- Information över fritidshemmets rutiner kring säkerhet behöver förbättras.

Huvudmannens ansvar

I denna granskning bedöms inte i sig kommunernas styrning och ledning av skolbarnsomsorgen. Inte heller kvalitetsarbetet berörs. Sådana bedömningar har emellertid gjorts i Skolinspektionens regelbundna tillsyn som för Botkyrkas del slutfördes i februari 2009 (se särskild rapport för skolbarnsomsorgen i Botkyrka dnr 53-2007:3309) Vid den intervju som i denna granskning genomförts med nämndens vice ordförande, barn- och ungdomsnämndens förvaltningschef, en utvecklingsledare samt en områdeschef framgår att de ytterst ansvariga har god kännedom om fritidshemmets verksamhet och dess styrkor, svagheter och utvecklingsbehov i olika delar. I Botkyrka kommunen pågår även ett kommunövergripande flerårigt projekt med syfte att höja kvaliteten i verksamheten i fritidshemmen. Granskningen av kvaliteten i fem fritidshem i Botkyrka kommun visar emellertid att det finns variationer mellan fritidshemmen när det gäller pedagogisk medvetenhet och i vilken mån barnen erbjuds en meningsfull och utvecklande fritid. Kommunen har som huvudman ansvar för att alla barn i Botkyrkas fritidshem, oavsett placering, erbjuds en verksamhet av hög och jämn kvalitet.

Uppföljning

Skolinspektionen begär senast den 20 september 2010 en redovisning från Botkyrka kommun. Av redovisningen ska framgå vilka utvecklingsinsatser som gjorts för att komma till rätta med de kvalitetsbrister som konstaterats. Insatserna ska redovisas per fritidshem och skickas till Skolinspektionen Sveavägen 159, 113 46 Stockholm.

På Skolinspektionens vägnar

Peter Ekborg

Ann-Sofie Pihlgren

T. f. Avdelningschef

Undervisningsråd/föredragande

I ärendets slutliga handläggning har också undervisningsrådet Ebba Svartz deltagit.

Bilaga

Författningsstöd till granskningens frågeområden